

1 vraag:

**‘Wat is het
mooiste
dat je ooit hebt
gezien?’**

– Viktor&Rolf

99 antwoorden:

natuur

118, 142, 214, 235, 251

voorwerpen

33, 39, 41, 254

wetenschap

112, 211, 198, 200,
208, 245, 256

foto's

65, 87

getallen

132, 135, 138

gebouwen

71, 74, 79, 81, 84

water

241, 243

beelden

31, 48, 60, 62

schilderijen

52, 54, 57, 115

verbeelding

50, 126, 129, 233

onderwijs

189, 192, 195

plaatsen

19, 101, 155, 217, 219,
221, 222, 224, 238

leven en dood

97, 100

mens en samenleving

22, 25, 76, 89, 92, 95,
104, 140, 158, 160, 162, 167

familie

170, 172, 174, 178

biologie

145, 147, 150, 153,
164, 203, 205, 248

voortgang

17, 28, 44, 47,
227, 259

muziek

120, 123, 125, 175

taal

68, 180, 182, 185,
186, 230

journalistiek

106, 109

mode

35, 36

Dit is het mooiste ooit

**99 wetenschappers, ondernemers en kunstenaars
geven antwoord op 1 vraag van Viktor&Rolf**

© 2015 Mark Geels en Tim van Opijnen /
Maven Publishing B.V., Amsterdam
© alle auteurs

www.mavenpublishing.nl
www.nederlandinideeen.nl

Ontwerp omslag DPS
Illustraties © The Noun Project
Opmaak binnenwerk Michiel Niesen, ZetProducties
Drukwerk CPI Koninklijke Wöhrmann
© Puzzel Wim De Weerd

ISBN boek 978 94 9184 552 9
ISBN e-boek 978 94 9184 553 6
NUR 740

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Mark Geels en Tim van Opijnen 15

Woord vooraf

Koert van Mensvoort 17

De mens

Zef Hemel 19

Het kleinst mogelijke landschap

Jan Loorbach 22

De rechtsstaat: een schone maar benarde jonkvrouw

Hilde Geurts 25

De schoonheid van de individuele verschillen

Pepijn Vloemans 28

Een fluisterstille glimp van de zonne-elektrische toekomst

Sophia de Rooij 31

Blaschka

Boris Veldhuijzen van Zanten 33

Space age grey is the new black

Karin Swerink 35

Dior in Musée Rodin

Georgette Koning 36

Tussen mode en steen

Job Smeets 39

1969

Martijn Manders 41

Spookachtig mooi

Bas Lansdorp 44

'One giant leap for mankind'

Inge Loes ten Kate 47

Op weg naar Mars

Yoeri Albrecht 48

De melancholie van het doden

Ivo van Hove 50

Onzichtbare diertjes

Hein de Kort 52

Tuttle – Drift V

Frits Duparc 54

Een magisch kunstwerk

Louis Sicking 57

Een duo door een trio

Steven Schuit 60

Jaloers op de uitverkoren zoon

Stijn Bussels 62

Verrukt door een oud beeld in een duistere kamer

Micha Wertheim 65

Zonder spiegelbeeld

Bas Jongenelen 68

'Ik hou van je'

Dick Swaab 71

De schoonheid van Gaudí's onvoltooide Sagrada Familia

Jan van Adrichem 74

Palladio

Gustaaf Peek 76

Kijk op

Alexander Rinnooy Kan 79

Een koude rilling in de ochtendzon

Jim Stolze 81

'She's looking at you'

Merlijn Hurx 84

'God is in the details'

Abdelkader Benali 87

De fotografische goudmijn van Salgado

Rikko Voorberg 89

Een omhelzing van werelden

Willem Bisseling 92

Als liefde leeft

Yasha Lange 95

Helden

Anne Brecht Francken 97

Balanceren op de rand van de afgrond

Lavinia Meijer 100

Dichter bij de dood lijken dingen mooier

Ko Colijn 101

Hötensleben

Maarten Huygen 104

Wreed dat ik die tragedie mooi vond

Jeroen Mirck 106

Lang leve de letterknecht!

Jeroen Smit 109

Ontluikend ondernemerschap

Martijn van Calmthout 112

De snelheid van het licht

Joost Steins Bisschop 115

De laatste dag van een veroordeelde

Wytske Versteeg 118

Licht

Merlijn Twaalfhoven 120

Toen de muziek van de wereld even stopte...

Jan Willem Sligting 123

Als het stopt is het voorbij

Toon Tellegen 125

27 oktober 1963

Peter Verstraten 126

IJskoude douche

Nelleke Noordervliet 129

Les Atrides of De oude Grieken dansen

Charlotte Vlek 132

De schoonheid van abstractie

Maarten van Steen 135

Wanneer begrenzing ruimte geeft

Marc Salomon 138

Big data en voetbal: prachtig!

Eva van den Broek 140

Klik

Sander Bais 142

'The whole life catalog'

Mark Geels 145

Hoofdstuk vijf

André Boorsma 147

Het mysterieuze molecuul

Terry Vrijenhoek 150

Mijn mooiste ik

Marian Joëls 153

De ontastbare schoonheid van wetenschap

David Nieborg 155

Onvoorspelbare emergentie en de magie van spelen

Sander Ruys 158

Een test die twijfel zaait

Job Cohen 160

Cement van de samenleving

Peter van Uhm 162

Het kwadraat van vriendschap

Guus Roeselers 164

Meercellig altruïsme

Erella Grassiani 167

Vriendschap in tijden van actie: de lente aan de UvA

Kim Putters 170

De ogen van mijn moeder

Maaïke Ouboter 172

Weerzien

Hans Bousie 174

Gebaar

Wende Sniijders 175

De rug van mijn moeder

Karin Amatmoekrim 178

Werkelijk en waar

Marloes van der Have 180

De kracht van het ongewogen woord

Ben Tiggelaar 182

'Please stand for the British national anthem'

Gerdien Verschoor 185

noddy

Liza Huijse 186

Kan je zien wat je niet kan zeggen?

Ferry Haan 189

Ontroering in de schoolbanken

Andreas Wismeijer 192

Doceren? Mooi vak!

Linda Duits 195

Veilige vrijheid

Asha ten Broeke 198

Uitgebreid nadenken is beter dan seks

Appy Sluijs 200

Verbeelding van de onzichtbare waarheid

Tim van Opijnen 203

De strategie voor het vinden van een gewillige vrouw

Louise Vet 205

Smoorverliefd

Jan-Willem Veening 208

De microscopische wereld van bacteriën

Diederik Jekel 211

Ik heb het licht gezien

Joep van Deudekom 214

God in de gedaante van twee zeeleeuwen

Frans Saris 217

Spitsbergen

Ricky Koole 219

Alleen op de wereld

Sergio Herman 221

Het Zwin

Heleen Dupuis 222

De Nijl bij Aswan bij vallende avond

Thomas den Drijver 224

Te mooi om waar te zijn?

André Knottnerus 227

Rawnsley Park en de meebelevingsparadox

Jelle Zuidema 230

Zwarte inktvlekjes op een witte achtergrond

Ricus van de Coevering 233

De boom

Heleen Blanken 235

Dat wat na de natuur komt

Erik van Bruggen 238

De trip

Annette Roeters 241

De kwetsbaarheid van water en kinderen

Sid Vollebregt 243

De veranderlijkheid van water

Jan van Hooff 245

Mama's gevoel voor humor

Menno Schilthuizen 248

De schoonheid van geslepen slakken

Nico van Straalen 251

Parels zonder nut

Maarten Keulemans 254

De dode van Dmanisi

Lucas Ellerbroek 256

Blauwe pixels

André Kuipers 259

Groene gordijnen

Register 262

Woord vooraf

*The best part of beauty is that which
no picture can express – Francis Bacon*

Dit is de derde editie van *Nederland in ideeën*, een jaarlijkse uitgave waarin toonaangevende wetenschappers, ondernemers en kunstenaars antwoord geven op één vraag op het raakvlak van wetenschap en maatschappij. Het stellen van een goede vraag is niet eenvoudig: het vergt een scherpe blik, creativiteit en een originele kijk op de wereld. Wij nodigen elk jaar een bekende ‘vragsteller’ uit om een nieuwe vraag te formuleren. Dit jaar werden het er twee: het wereldberoemde designersduo Viktor&Rolf.

Viktor&Rolf dragen schoonheid uit in alles wat ze doen: of ze nu een nieuwe haute-coutureshow voorbereiden of een nieuw parfum bedenken. Met een enorme bevoegenheid kiezen ze onderwerpen die hen raken, en destilleren daar schoonheid uit, naar hun eigen definitie. Voor *Nederland in ideeën* stelden zij dan ook de volgende vraag:

15

WAT IS HET MOOISTE DAT JE OOIT HEBT GEZIEN?

Schoonheid is nooit objectief. Het wordt door de één gevonden in iets wat triviaal is voor de ander. Dit bleek ook uit de antwoorden die we kregen: voor sommigen is schoonheid een doel waar jaren naar is gezocht, voor anderen is het juist het begin van iets onverwachts. Sommigen vinden het mooiste in de mens zelf, anderen vinden het ver van de bewoonde wereld, of in abstracte ideeën. En er is één schrijver die zeker denkt te weten dat hij het allermooiste van iedereen heeft gezien. Het is aan u om te beoordelen of hij gelijk heeft.

In dit boek staan geen illustraties; dat is misschien wat vreemd gezien het onderwerp. Wij nodigen u echter uit om door de ogen van de auteurs te kijken en daardoor uw eigen beeld te vormen. Daarna kunt u uiteraard het beeld erbij zoeken, dat deden wij tijdens het lezen zelf ook regelmatig. Het mooie hiervan is dat door eerst het essay te lezen, je een heel andere ervaring hebt dan wanneer je meteen zelf had gekeken.

Of het nu om cabaretiers, natuurkundigen of economen gaat: allemaal hebben ze een expertise opgebouwd die vaak lastig te delen is met het brede publiek. De vraag ‘Wat is het mooiste dat je ooit hebt gezien?’ blijkt hun werelden echter te verbinden en toegankelijk te maken voor ons allen. Dat maakt deze bundel uniek en we hopen dat hij u zal inspireren en uitdagen, en wellicht ook de ogen zal openen voor vele nieuwe vormen van schoonheid om u heen.

De mens

KOERT VAN MENSVOORT

Kunstenaar; filosoof; wetenschapper; directeur Next Nature Network;
auteur van *Next Nature: Nature Changes Along with Us*

Wij zijn er pas net. De aarde is er al veel langer. Ze ontstond 4,57 miljard jaar geleden en lange tijd was het slechts een eenzame rots in de ruimte. Het duurde zo'n drie miljard jaar voordat de biosfeer evolueerde. Daarna kwamen de planten, dieren en nog een miljard jaar later: de mens.

Wij zijn er pas net. Toch blijft onze aanwezigheid niet onopgemerkt. Geen andere diersoort heeft haar omgeving zo ingrijpend naar haar hand gezet als de mens. Ergens, zo'n 200.000 jaar geleden, is dat begonnen. Er was nog geen Nobelprijs voor het geniale idee om een dierenhuid te gebruiken als vacht, voor de beheersing van het vuur, de uitvinding van de speer en de schoen. Stuk voor stuk uitzonderlijke inventieve vondsten die het niet alleen mogelijk hebben gemaakt ons staande te houden in een weerbarstige oorspronkelijke natuurlijke omgeving, maar deze zelfs naar onze hand te zetten en te domineren.

De mens was niet altijd zo invloedrijk. Lange tijd waren we een marginale onopvallende diersoort ergens midden in de voedselketen, die de omgeving niet méér beïnvloedde dan gorilla's, vlanders of kwalen. We bleven voornamelijk in leven door planten te verzamelen, insecten te vangen, kleine dieren te besluipen en van kadavers te eten die waren achtergelaten door veel sterkere roofdieren waarvoor we in continue angst leefden.

Vergeleken met veel andere dieren is de mens maar een fragiel wezen. Waar andere dieren specifieke organen, zintuigen en intuïties hebben die ze in staat stellen te overleven in een bij hen passende omgeving, is er voor de mens geen omgeving waar we *van nature* voor zijn uitgerust. Deze zwakte is tegelijkertijd een kracht

gebleken waardoor de mens zich heeft kunnen verspreiden van de savanne tot de Noordpool, tot op de bodem van de oceaan, tot op de maan! Dat is een unieke prestatie.

Misschien ben ik bevooroordeeld omdat ik zelf tot de soort behoor, maar ik vind de mens het mooiste dat ik ooit heb gezien. We zijn de meest complexe, spectaculaire verschijning die de aarde in de afgelopen miljard jaren is overkomen. Dat gaat niet zonder slag of stoot. Schoonheid is soms wreed.

De menselijke aanwezigheid zet wel hele ecosystemen onder druk en warmt de aarde op. Maar tegelijkertijd laat het licht uit onze steden de aarde 's nachts opgloeien met een pracht waar geen koraalrif aan kan tippen. We blazen leven in het zand uit de grond door er microchips van te maken. En dan heb ik het nog niet eens over individuele prestaties, zoals de symfonieën van Beethoven, de schilderkunst van Picasso of de theorieën van Einstein. Sorry Grand Canyon, u kunt daar niet tegenop.

18 De mens is een prachtige, wonderlijke soort. Fragiel en dominant. Inventief en kwetsbaar. Destructief en creatief. Het is een wonder dat we zo ver zijn gekomen en ons verhaal is nog lang niet af.

We zijn een evolutionaire katalysator die de aarde transformeert, maar ook een morele soort die kan reflecteren op haar eigen gedrag en positie. Dat is uniek en dat is prachtig. En ja, ik ben de eerste om toe te geven dat we onze rol nog veel beter zouden kunnen, nee, moeten invullen. We zijn er pas net. De mensheid zit nog in haar pubertijd met alle nukken van dien. Maar mens, wat een potentieel. Als we opgroeien en volwassen worden, kan dat nog wat worden met de mens! Ik wens u het allerbeste.

Het kleinst mogelijke landschap

ZEF HEMEL

Hoogleraar grootstedelijke vraagstukken (Wibautleerstoel),
Universiteit van Amsterdam; planoloog; oud-hoofdredacteur van S&R0

Sinds 1990 nam hij me regelmatig mee op excursie. Hij was slecht ter been. Ik had geen auto. Ergens in de buurt van Amsterdam pikte hij me telkens op. Zijn stok gooide hij dan onder het dashboard. Hij reed. Zijn auto was een onopvallend type, de kleur, meen ik, was rood. De ene keer bracht hij me naar de Eemvallei, de volgende keer naar Walcheren en het Veerse Meer, later naar Flevoland. De laatste keer bezochten we samen het Gelderse rivierenland. We lunchten in een uitspanning aan de dijk. Ik genoot. Alle landschappen bleken door hem ontworpen. Hij was landschapsarchitect geweest, medewerker van Staatsbosbeheer, hoogleraar te Wageningen. Toen ik hem ontmoette was hij al met emeritaat. Zijn naam was Nico M. de Jonge. In 1994 ontving hij de oevreprijs van de stichting Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. In 1997 overleed hij, 77 jaar oud.

19

De excursies waren zijn initiatief. Hij had me opgebeld. Wat wist ik van hem? Niet veel. Hij las *De Telegraaf*. Zijn humor bleek boosaardig. Mensen, verzekerde hij, willen in vrijheid leven, liefst beschut in het groen. Achter het stuur vertelde hij me over de populieren onderweg, over de vele soorten die de berm van de rijkswegen sierden. Machtige bomen met steile of juist doorhangende takken, met ruisende rode, gele of bruine bladeren. De A15 was zijn favoriete snelweg. Uitsluitend landschap, geen steden. Nico de Jonge toonde me de schoonheid van het Nederlandse land.

Een groot kenner van barokke, half vergane landgoederen was hij. Die landgoederen waren tenminste nuchter, functioneel. Ly-

risch was hij over de twintigste-eeuwse ruilverkavelingen; Walcheren vormde zijn vroegste werk – achteraf vond hij het toch te romantisch; het latere strenge Flevoland achtte hij beter geslaagd. Het allermooiste dat hij me liet zien, vond hij zelf, was het rivierenland. Mooi? Zeker. Hij woonde in Renkum. Dáár zag ik het mooiste in mijn leven: Nico's tuin.

20 De tuin van Nico M. de Jonge in Renkum was omgeven door een 3 meter hoge hagebeuk. Het huis zelf was onopvallend, vanaf de straat nauwelijks te zien. In het midden van de tuin stond een reusachtige beuk die alles bedekte. Met boom en hagebeuk was een bijna ronde donkere ruimte gevormd die Nico met tropische planten van onder tot boven bleek te hebben gevuld. Eigenlijk betrad je een soort van oerwoud. Nooit had ik zoiets spannends en mysterieus gezien. Zijn huis was helemaal leeg; aan alle kanten waren kassen tegen de gevels gebouwd, de planten echter, stonden buiten. Vochtplekken aan de plafonds en muren duiden op schimmel; kachels met pannen stonden je werkeloos aan te staren. Het was zomer. In de herfst zou Nico al zijn planten weer naar binnen slepen.

Waarom ik dit het mooiste vond? Omdat een tuin sowieso het mooiste is dat een mens kan creëren. Een tuin heeft de eigenaar zelf gemaakt, met zijn eigen handen, gecomponeerd uit levend, natuurlijk materiaal. Dat veronderstelt grote kennis van bodem, klimaat en planten. Nico wist alles van planten. Jaren werken was het, ploeteren, zagen, snoeien, wieden. De tuinen van Mien Ruys kende ik, evenals de tuin van stedenbouwkundige Van Eesteren in het Amsterdamse Buitenveldert. De tuin van Nico was anders, mysterieuzer, donkerder, doorleefder. Vooral de reusachtige hortensia's herinner ik me, het dichte bladerdak; bloemen lichtten op in het door groen gefilterde licht. Het was betoverend mooi. Het geheel deed denken aan de mooiste tuinen in India die verwijzen naar het verloren paradijs: zinnelijk, vruchtbaar, vochtig, als de natuur, maar mooier, gezet naar de hand van zijn schepper, althans tot op zekere hoogte. Nico, die van romantiek gruwde, had

een tuin ontworpen die echt was, niet gekunsteld. Het kleinst mogelijke landschap. Maar ook vergankelijk. Ik weet bijna zeker dat de tuin in Renkum niet meer bestaat.

Daar kwam nog iets bij. Nico's tuin deed me terugverlangen naar het woeste landje tegenover mijn ouders' huis. Met de planten die daar zo hoog groeiden dat ik, klein als ik was, me er destijds in kon verliezen. Ik bouwde er hutten, maakte gangenstelsels, stookte vuurtjes, verborg me tussen de hoge planten. Een geheime wereld van spanning en avontuur, veel opwindender dan een speeltuin. Ook dat landje bestaat niet meer.

De zeventigjarige gebogen man die in mijn herinnering moeizaam uit zijn auto kroop en met stramme hand het tuinhek opende, had een eigen leefwereld geschapen die mij persoonlijk trof – die, als ik er weer aan terugdenk, mij tot op de dag van vandaag nog altijd diep beroert.